Dosarul nr.3-1993/2024

HOTĂRÎRE
În numele legii

08 octombrie 2024 **mun.Chişinău**

Judecătoria Chișinău (Sediul Rîșcani)
Instanța compusă din:
Președintele ședinței, judecătorul Veronica Jomiru-Niculiță
Grefier Victorița Colesnic

Cu participarea:
Reprezentantului pârâtului în baza procurii nr.14284 din 21.11.2023, valabilă până la 31.12.2024, Vlas Ina

În lipsa:
Avocatului reclamantului Crețu Ion înștiințat legal,

a judecat în ședință publică acțiunea de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Țurcan Nadejda către Casa Națională de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil privind indexarea pensiei cu 30,2% începând cu 01.04.2023,

c o n s t a t ă :

Argumentele reclamantului:

La 21 noiembrie 2023 Țurcan Nadejda, prin intermediul avocatului, Crețu Ion a depus acțiune de contencios administrativ către Casa Națională de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil privind indexarea pensiei cu 30,2% începând cu 01.04.2023.

În motivarea acțiunii s-a indicat că are statutul de pensionar, iar în baza art.13 alin.(1), (2) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14.10.1998, a dobândit dreptul social la indexare anuală a pensiei în conformitate cu care: pensiile se indexează anual la 1 aprilie. Coeficientul de indexare constituie rata inflației la sfârșitul anului precedent, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului premergător. Coeficientul de indexare se stabilește de către Guvern.

Menționează că potrivit informației de la Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, rata inflației în decembrie 2022 a constituit 30,2%, adică prețurile medii de consum în luna decembrie 2022 comparativ cu luna decembrie 2021 au crescut cu 30,2%.

În pofida ratei inflației existente, modificând condițiile de calculare a cuantumului de pensie, diminuând nivelul protecției sociale anterior dobândite licit de către reclamant, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr.357 din 22.12.2022, iar conform art.13 alin.(1) rezultă că prin derogare de la art.13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, în cazul indexării pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăși creșterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 față de anul 2021 și se va aplica doar acelei părți din pensie care nu depășește salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023. Mărimea coeficientului de indexare va fi aprobată de Guvern.

Ulterior, Guvernul Republicii Moldova bazându-se pe Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr.357 din 22.12.2022, a adoptat Hotărârea nr.148 din 22.03.2023, iar în conformitate cu art.1 din care, având în vedere creșterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022 față de anul 2021, la 1 aprilie 2023 se indexează cu coeficientul indexării 15%.

În continuare, Casa Națională de Asigurări Sociale, începând cu 01.04.2023, prin diminuarea nivelului protecției sociale anterior dobândite de reclamant, a efectuat indexarea pensiei reclamantului, aplicând, contrar prevederilor art.13 alin.(2) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14.10.1998, coeficientul de indexare de 15%, ceea ce nu corespunde ratei inflației în luna decembrie 2022, exprimate prin creșterea prețurilor medii de consum în luna decembrie 2022 comparativ cu luna decembrie 2021.

Relevă reclamantul că a depus la CNAS cerere, solicitând emiterea unei decizii prin care să fie calculată și achitată, cu începere de la 01 aprilie 2023, indexarea pensiei în cuantum de 30,2%, conform coeficientul de indexare a ratei inflației la sfârșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021, așa cum este prevăzut de art.13 alin. (2) prima frază din Legea nr. 156 din 14.10.1998.

În pofida celor solicitate, cererea indicată a fost respinsă.

Cu privire la motivele de drept, invocă prevederile art.54 din Constituția Republicii Moldova, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Potrivit art.47 din Constituția Republicii Moldova, Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Remarcă faptul că, „Un nivel de trai decent” reprezintă un obiectiv social stabilit de Constituție, care trebuie realizat prin măsurile întreprinse de către autorități. Indexarea pensiei constituie unul din instrumentele legale pentru atingerea obiectivului enunțat. Dreptul social la indexare a pensiei, având o valoare economică incontestabilă, fiind obiectul protecției constituționale garantate de art.46 din Constituția, este un bun în sensul art. l din

Protocolul nr. 1 la CEDO, care prevede că orice persoană are dreptul la protecția proprietății (speranța legitimă).

În acest sens, instanța de judecată urmează să aplice prevederile art.4 din Constituția Republicii Moldova, care prevede că, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universala a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

De asemenea, indexarea proporțională a pensiei conform ratei inflației rezidă în faptul că creșterea inflației afectează siguranța financiară a pensionarului. În termeni economici, atât valoarea unui salariu cât și a pensiei poate fi măsurată pe baza cantității de bunuri care pot fi achiziționate în baza sa la o dată concretă sau nominal, desemnând o sumă de bani. Din aceste motive fluctuațiile economice acționează în mod diferit în privința acestor valori. Acest lucru este ilustrat de faptul că, în timp ce valoarea nominală nu este afectată de fluctuațiile economice, valoarea reală a pensiei se diminuează, pentru că scade cantitatea de mărfuri și servicii care pot fi procurate.

Punctează că, o viață decentă a pensionarului impune ca pensia să corespundă cu realitățile economice și sociale. Garanția securității financiare poate fi rapid golită de conținut de o inflație persistentă. Într-un asemenea caz, articolul 47 din Constituție, dar și art. 1 Protocolul nr. 1 la CEDO ar deveni ineficient și nu și-ar realiza scopul.

Astfel, având în vedere că inflația erodează valoarea pensiei, subminând în același timp scopul garanției securității financiare, acest obiectiv poate fi realizat prin ajustarea proporțională a pensiei în baza ratei inflației sau în baza altor mecanisme care țin cont de evoluția prețurilor la produsele și serviciile de bază, așa cum prevede art. 13 alin. (l), (2) din Legea privind sistemul public de pensii, nr.156 din 14.10.1998. Criteriul respectiv a fost preluat de Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 21 din 06.12.2022.

Totodată, atrage atenția la pct.4,5 din Hotărârea Curții Constituționale nr.9 din 30.03.2004 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art.1 pct.22 și art. II-V din Legea nr.358-XV din 31.07.2003 „pentru modificarea și completarea unor acte legislative”, Curtea a reținut că:

„Protejarea drepturilor, libertăților, intereselor legitime ale cetățenilor, respectarea principiilor egalității și echității sociale constituie componente obligatorii ale oricărui act legislativ”.

„La determinarea temeiurilor juridice, condițiilor de stabilire și plată a pensiilor, modalităților de calculare a cuantumului pensiei legiuitorul are obligația de a ține cont de faptul că asigurările sociale stabilite anterior nu pot fi anulate fără a fi substituite prin măsuri echivalente. Noile prevederi legale se vor aplica numai pentru viitor și numai față de persoanele care au solicitat acordarea pensiei după intrarea acestora în vigoare, fără a se aduce atingere drepturilor de pensie stabilite anterior”.

„Actele legislative privind asigurarea cu pensii au făcut obiectul controlului constituționalității. Curtea a subliniat că normele privind protecția de stat, asigurarea materială și socială, inclusiv asigurarea cu pensii, consfințite în legile anterioare, nu pot fi anulate sau modificate”.

La fel, a notat că în Hotărârea Curții Constituționale nr.4 din 27.01.2000 privind controlul constituționalității unor prevederi din legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor Procuraturii și funcționari publici, Curtea a reținut că: - „schimbările ce vizează condițiile de plată a pensiilor pentru judecători, procurori, anchetatorii Procuraturii și funcționarii publici, stabilite până la intrarea în vigoare a Legii nr 552-XIV, instituite de către legiuitor, contravin art. 47 alin. (2) și art. 76 din Constituție și principiului respectării drepturilor dobândite anterior în mod licit”.

Prin urmare, solicită reclamanta **Țurcan Nadejda**: anularea integrală a deciziei (răspunsului) Casei Naționale de Asigurări Sociale **nr. *****din 15.11.2023,** adoptată în procedura prealabilă și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să emită o decizie prin care să fie calculată și achitată, cu începere de la 01 aprilie 2023, indexarea pensiei în cuantum de 30,2%, conform coeficientului de indexare a ratei inflației la sfârșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021, în conformitate cu art. 13 alin. (2) prima frază din Legea nr. 156 din 14.10.1998.

Obiecțiile pârâtului:

La 24.06.2024, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus referință, prin care a solicitat respingerea acțiunii ca neîntemeiată (f.d.39-42).

Potrivit poziției din referință a indicat că conform art.13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr.357/2022, prin derogare de la art.13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, în cazul indexării pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăși creșterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 față de anul 2021 și se va aplica doar acelei părți din pensie care nu depășește salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023. Mărimea coeficientului de indexare va fi aprobată de Guvern.

În conformitate cu pct.1 din Hotărârea Guvernului nr.148/2023 cu privire la indexarea prestațiilor sociale, având în vedere creșterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022 față de anul 2021, coeficientul indexării de la 01.04.2023 constituie 15%.

Susține că, pretențiile reclamantului privind obligarea autorității pârâte să indexeze pensia acesteia de la 01.04.2023, cu 30,2%, sunt neîntemeiate. Or, sistemul public de asigurări sociale obligatorii este un sistem organizat de stat pe principiul contributivității obligatorii, prin care se realizează constituirea de fonduri și plata de prestații sociale, respectiv pensia de asigurări sociale este un drept bănesc cuvenit asiguratului, în condițiile Legii privind sistemul public de pensii, corelativ obligațiunilor privind plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat.

Suplimentar a indicat că nu este o prevedere legală potrivit căreia Casa Națională de Asigurări Sociale ar avea obligația să indexeze prestațiile sociale în dependență de creșterea prețurilor de consum, or, legiuitorul stabilește coeficientul de indexare în raport cu creșterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul în gestiune față de anul precedent.

A reținut constatările relevante din Hotărârea Curții Constituționale nr.27 din 20.12.2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați. Curtea a reținut „că un atribut al statului de drept constituie caracterul său social, cunoscut în doctrină sub denumirea de stat providențial (Welfare State) art. 1 din Constituție, printre caracterele de bază ale statului Republica Moldova, nu consacră expres caracterul său social, însă el decurge din art.126, care stipulează bazele economiei: „Economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială...".

Caracterul social al statului presupune instituirea unui sistem politic, care ar permite adoptarea unor măsuri adecvate pentru redistribuirea bunurilor conform principiilor echității sociale, astfel încât toți membrii societății să posede un minim garantat de asigurare socială conform art.47 din Constituție. În acest context Curtea reiterează concluzia expusă în Avizul nr. 1 din 17.03.1997 asupra proiectului de lege privind modificarea unor articole din Constituția RM despre obligația constituțională a statului de a lua măsuri adecvate pentru asigurarea necesităților vitale ale cetățenilor săi, inclusiv în situații excepționale.

Curtea apreciază că volumul asistenței sociale acordate de stat pentru satisfacerea nevoilor sociale ale persoanei, ce decurg din dreptul concret, este dependent atât de resursele economice și financiare a statului, cât și de contribuțiile persoanei la fondul de asigurări sociale. Or, este evidentă și justificată diferența garanțiilor sociale ce există între statele cu diferite niveluri de dezvoltare economică. Cele enunțate, permit Curții Constituționale să constate că Legea Supremă nu garantează persoanelor un nivel concret de asigurare socială. Volumul de asigurare socială a persoanei peste minimul necesar, din care fac parte pensiile acordate în condiții speciale, poate fi modificat cu titlu de excepție în funcție de mijloacele bugetului asigurărilor sociale de stat și ale bugetului de stat.

În susținerea constatărilor expuse în paragrafele 44-45 și 48 ale prezentei hotărâri, Curtea citează prevederile art. 2 alin. 1 al Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, prin care Republica Moldova s-a angajat să acționeze „atât prin propriul său efort, cât și prin asistență și cooperare internațională, folosind la maximum resursele sale disponibile pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute de Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative ". Curtea relevă că prevederea relatată a tratatului obligă statul să depună toate eforturile pentru exercitarea drepturilor sociale garantate de Pact. Aceste eforturi, însă, urmează a fi raportate la posibilitățile economice și financiare ale statului. Art. 47 al Constituției reglementează condițiile generale ale traiului decent asigurate de stat, printre care serviciile sociale necesare, precum este pensia, inclusiv cea pentru limită de vârstă, care constituie obiectul sesizărilor examinate.

În acest sens, Curtea a reținut art. 47 al Constituției garantează un minim de asigurare socială acordat tuturor persoanelor, realizarea cărora permite menținerea unui echilibru social între păturile sociale ale populației. Avantajele sociale, acordate de stat unor categorii de persoane cu care statul are raporturi speciale de muncă, nu constituie obiectul normei în cauză, impunându-se mai mult în sfera obligațiilor suplimentare asumate de stat.

Curtea a reținut că statul dispune de o marjă largă de apreciere în domeniul drepturilor sociale, iar drepturile prevăzute de art. 47 din Constituție nu garantează cuantumul exact al acestora, inclusiv al pensiei.

CNAS a reiterat că pretențiile invocate de către reclamant sunt absolut neîntemeiate or, pensia a fost indexată cu 15% începând cu 01.04.2023.

Subsidiar, atrage atenția asupra faptului că prin Decizia Curții Constituționale nr. 140 din 26.10.2023, Sesizarea nr. 13a din 23 ianuarie 2023 privind controlul constituționalității articolului 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357 din 22 decembrie 2022 și articolul 13 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, cât și Sesizarea nr. 15a din 26 ianuarie 2023 privind controlul constituționalității articolului 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357 din 22 decembrie 2022, au fost declarate ca fiind inadmisibile.

Consideră Casa Națională de Asigurări Sociale, actele administrative individuale contestate a fi legale, astfel, în conformitate cu prevederile art. 224 alin. (l) lit. f) Cod administrativ, solicită respingerea integrală a acțiunii reclamantului, ca fiind neîntemeiată.

Aspecte de procedură.

Prin încheierea Judecătorului Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 05.12.2023, pretenția reclamantului **Țurcan Nadejda** a fost separată într-un proces aparte *(*f.d.31-34).

Prin fișa de repartizare aleatorie a dosarului, acţiunea în contencios administrativ a fost repartizată judecătorului, Veronica Jomiru-Niculiță (f.d.1), iar prin încheierea din 09.04.2024 s-a dispus pregătirea cauzei pentru dezbateri judiciare (f.d.35).

În cadrul ședinței de judecată, reclamantul **Țurcan Nadejda** și reprezentantul acestuia, avocatul Crețu Ion, nu s-au prezentat, fiind citați legal despre locul, data și ora ședinței de judecată.

Reprezentantul pârâtei Casa Națională de Asigurări Sociale, Vlas Ina, în ședința de judecată a solicitat respingerea acțiunii ca neîntemeiată, pe motivele de fapt și de drept invocate în referința depusă asupra acțiunii.

Aprecierea instanței de judecată.

Examinând acțiunea, referința depusă și actele anexate, stabilind, inclusiv din oficiu, starea de fapt și de drept, instanța de judecată consideră că acțiunea este admisibilă, dar neîntemeiată, din următoarele motive.

Admisibilitatea acţiunii:

Potrivit art.207 alin.(1) din Codul administrativ, *instanţa verifică din oficiu dacă sînt întrunite condiţiile pentru admisibilitatea unei acţiuni în contenciosul administrativ. Dacă*

este inadmisibilă, acţiunea în contencios administrativ se declară ca atare prin încheiere judecătorească susceptibilă de recurs.

Conform art.20 Cod Administrativ, *dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acţiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanţele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.*

În acest caz, decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale **nr. *****din 26.10.2023**, prin care reclamantului **Țurcan Nadejda** i-a fost respinsă solicitarea indexării pensiei de 30,2% și decizia nr.*****din 15.11.2023** adoptată în procedura prealabilă sunt acte administrative individual defavorabile.

În conformitate cu art.40 alin.(2) a Legii nr.156/14.10.98 privind sistemul public de pensii, în caz de dezacord cu decizia Casei Naţionale de Asigurări Sociale, aceasta poate fi atacată în instanţa de contencios administrativ competentă.

Potrivit art.208 alin.(1) Cod administrativ, în cazurile prevăzute de lege, pînă la înaintarea acţiunii în contencios administrativ, se va respecta procedura prealabilă.

Ținând cont de obiectul acțiunii și având în vedere prevederile art.191 alin.(1) Cod administrativ, examinarea prezentei cauze ține de competența Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, or obiectul acesteia nu se regăsește în excepțiile de la alin.(2) și (3) a art.191 Cod administrativ. Astfel, acțiunea în contencios administrativ a fost înaintată de reclamant cu respectarea competenței jurisdicționale și teritoriale.

Totodată, prevederile alin.(1) art.40 al Legii nr.156/14.10.98, prevede respectarea procedurii prealabile pînă la adresarea în instanța de judecată și anume, decizia privind respingerea cererii de recalculare a pensiei poate fi contestată la Casa Naţională de Asigurări Sociale. Decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.*****din 26.10.2023 a fost contestată cu cerere prealabilă la CNAS la data de 02.11.2023, care a fost respinsă la 15.11.2023 prin răspunsul nr.*****. Astfel, reclamantul a respectat procedura prealabilă.

Acțiunea înaintată de către reclamant reprezintă o acțiune în obligare în conformitate cu prevederile art.206 alin.(1) lit.b) Codul administrativ. Or, elementul central al obiectului acțiunii în obligare constă în obligarea autorității publice să emită un act administrativ individual solicitat de către reclamant și respins de către pârât.

În sensul enunțat, art.209 alin.(1) lit.a) din Codul administrativ prevede că acţiunea în obligare se înaintează în decurs de 30 de zile, de la data comunicării sau notificării deciziei cu privire la cererea prealabilă sau data expirării termenului prevăzut de prezentul cod pentru soluţionarea acesteia. Acțiunea în contencios a fost înaintată la data 29.11.2023, fapt care denotă respectarea termenului de înaintare a acțiunii de către reclamantul Țurcan Nadejda.

De asemenea, instanța de judecată reține că admisibilitatea acțiunii în contencios administrativ este condiționată *inter alia* de revendicarea de către reclamant a încălcării unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorităţi publice.

Potrivit art.17 Cod administrativ prevede că, *drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.*

Conform art.39 alin.(2) Cod administrativ, *orice persoană care revendică un drept vătămat de către o autoritate publică în sensul art.17 sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanţei de judecată competente.*

Reclamantul revendică apărarea pe calea controlului judecătoresc a unui drept în sensul art.17 Cod administrativ, și anume dreptul la indexarea pensiei în cuantum de 30,2 %, conform coeficientului de indexare a ratei inflației la sfârșitul anului 2022. La caz, este întrunită și condiția revendicării unui drept legitim în conformitate cu art.39 din Codul administrativ.

Astfel instanța de judecată constată că motive de inadmisibilitate în conformitate cu prevederile art.207 alin.(2) Cod administrativ în privința acțiunii de contencios administrativ înaintată de Țurcan Nadejda nu se regăsesc, prin urmare, acțiunea este admisibilă și urmează a fi examinat fondul cerințelor formulate în acțiune.

<u>Cu referire la fondul acțiunii:</u>

La caz, reclamantul solicită calcularea și achitarea, începând cu 01 aprilie 2023, indexarea pensiei în cuantum de 30,2% conform coeficientului de indexare a ratei inflației la sfârșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceiași lună a anului2021, așa cum este prevăzut de art.13 alin.(2) prima frază din legea nr.156 din 14.10.1998.

În acest sens, reclamantul la 27.06.2023 s-a adresat către CNAS cu cerere privind emiterea unei decizii prin care să-i fie calculată și achitată începând cu 01 aprilie 2023, indexarea pensiei în cuantum de 30,2 %, conform coeficientului de indexare a ratei inflației la sfârșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respective față de aceiași lună a anului 2021, așa cum este prevăzut de art.13 alin.(2) prima frază din Legea nr.156 din 14.10.1998 (f.d.27).

Prin răspunsul nr.*****din 26.10.2023, Casa Națională de Asigurări Sociale a informat reclamantul că conform pct.1 din hotărârea Guvernului nr.148/2023 cu privire la indexarea prestațiilor sociale, având în vederea creșterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022 față de anul 2023, pensia de la 01.04.2023 a fost indexată cu 15%, respectiv temei legal de a emite act administrativ privind indexarea pensiei cu 30,2%, nu există (f.d.28)

La 02.11.2023, reclamantul s-a adresat cu cerere prealabilă către Casa Națională de Asigurări Sociale prin care solicită emiterea deciziei prin care să-i fie calculată și achitată începând cu 01 aprilie 2023, indexarea pensiei în cuantum de 30,2%, conform coeficientului de indexare a ratei inflației la sfârșitul anului 2022, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului 2021, în conformitate cu prevederile art.13 alin.(2) prima frază din legea nr.156 din 14.10.1998 (f.d.29)

Prin decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.*****din 15.11.2023, cererea prealabilă a fost respinsă ca fiind neîntemeiată (f.d.30).

Nefiind de acord cu decizia autorității publice, la 29.11.2023 reclamantul s-a adresat în instanța de judecată cu prezenta acțiune în contencios administrativ (f.d.3-24).

În temeiul art.47 din Constituția Republicii Moldova, (1) *Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea şi bunăstarea, lui şi familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămintea, locuinţa, îngrijirea medicală, precum şi serviciile sociale necesare.* (2) *Cetăţenii au dreptul la asigurare în caz de: şomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrîneţe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistenţă, în urma unor împrejurări independente de voinţa lor.*

Potrivit art.13 din legea privind sistemul public de pensii nr.156-XIV din 14.10.1998, (1) *Pensiile se indexează anual la 1 aprilie.* (2) ***Coeficientul de indexare constituie rata inflaţiei la sfârşitul anului precedent, exprimată prin creşterea preţurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv faţă de aceeaşi lună a anului premergător.*** *Coeficientul de indexare se stabileşte de către Guvern.* (3) Suplimentul de solidaritate reprezintă o componentă a pensiei care nu se indexează. Cuantumul acestuia variază anual în funcţie de indexarea şi majorarea pensiei calculate şi de evoluţia pensiei minime.

În temeiul art.13 alin.(1) din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr.357 din 22.12.2022, *prin derogare de la art.13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, în cazul indexării pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăşi creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 faţă de anul 2021 şi se va aplica doar acelei părţi din pensie care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023.* ***Mărimea coeficientului de indexare va fi aprobată de Guvern.***

Potrivit pct.1 din hotărârea Guvernului nr.148 din 22.03.2023 cu privire la indexarea prestaţiilor sociale, *având în vedere creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022 faţă de anul 2021, la 1 aprilie 2023 se indexează cu coeficientul indexării 15%:*

1) toate pensiile stabilite/reexaminate în temeiul Legii nr.156/1998 privind sistemul public de pensii;

2) pensiile pentru vechime în muncă stabilite în temeiul Legii nr.437/1990 cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova şi al Hotărârii Guvernului nr.865/1992 cu privire la pensiile pentru vechime în muncă a cadrelor din domeniul învăţământului şi ocrotirii sănătăţii, care se achită din mijloacele bugetului asigurărilor sociale de stat;

3) pensiile funcţionarilor publici stabilite în temeiul Legii serviciului public nr.443/1995;

4) pensiile colaboratorilor vamali stabilite în temeiul Legii serviciului în organele vamale nr.1150/2000;

5) plăţile periodice capitalizate stabilite în temeiul Legii nr.123/1998 cu privire la capitalizarea plăţilor periodice: a) plăţile lunare capitalizate beneficiarilor care, în urma unui accident de muncă, au suferit o traumă ori au contractat o boală profesională din vina

întreprinderii, fără succesiune de drept, lichidate ulterior; b) plăţile lunare capitalizate beneficiarilor care, în urma unui accident de muncă, au suferit o traumă ori au contractat o boală profesională din vina întreprinderii lichidate ulterior;

6) indemnizaţiile de dizabilitate stabilite în temeiul Legii asigurării pentru accidente de muncă şi boli profesionale nr.756/1999;

7) pensiile stabilite în temeiul Legii nr.909/1992 privind protecţia socială a cetăţenilor care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobîl;

8) compensaţia bănească lunară în schimbul asigurării cu produse alimentare şi suplimente alimentare care contribuie la eliminarea din organism a radionuclizilor pentru persoanele participante la lichidarea consecinţelor catastrofei de la Cernobîl şi la experienţele nucleare, avariile cu radiaţie ionizantă şi a consecinţelor lor la obiectivele atomice civile sau militare, stabilită în temeiul Legii nr.909/1992 privind protecţia socială a cetăţenilor care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobîl. De la 1 aprilie 2023, această compensaţie bănească se stabileşte în cuantum indexat;

9) pensiile stabilite în temeiul Legii asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr.1544/1993. De la 1 aprilie 2023, pensiile minime stabilite în temeiul legii nominalizate se determină în cuantum indexat;

10) indemnizaţiile urmaşilor personalului medical decedat ca urmare a desfăşurării activităţii medicale în lupta cu COVID-19 stabilite în temeiul Legii nr.127/2020;

11) pensiile stabilite în temeiul Legii nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului.

Articolul 140 din Constituție şi Legea cu privire la Curtea Constituțională stabilesc imperativ că *„hotărârile organului de jurisdicție constituțională sînt acte oficiale şi executorii pentru toate autoritățile publice, persoane fizice şi juridice*".

Sub acest aspect Curtea Constituțională prin Hotărîrea nr.27 din 20.12.2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii şi alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați, a declarat că, „un atribut al statului de drept constituie caracterul său social, cunoscut în doctrină sub denumirea de stat providenţial (Welfare State) art.1 din Constituţie, printre caracterele de bază ale statului Republica Moldova nu consacră expres caracterul său social, însă el decurge din art.126, care stipulează bazele economiei: „Economia Republicii Moldova este economie de piaţă, de orientare socială…".

Totodată Curtea a concretizat că volumul asistenţei sociale acordate de stat pentru satisfacerea nevoilor sociale ale persoanei, ce decurg din dreptul concret, este dependent atât de resursele economice şi financiare a statului, cât şi de contribuţiile persoanei la fondul de asigurări sociale. Or, este evidentă şi justificată diferenţa garanţiilor sociale ce există între statele cu diferite niveluri de dezvoltare economică. Cele enunţate, permit Curţii Constituţionale să constate că Legea Supremă nu garantează persoanelor un nivel concret de asigurare socială. Volumul de asigurare socială a persoanei peste minimul necesar, din care fac parte pensiile acordate în condiţii speciale, poate fi modificat cu titlu de excepţie în funcţie de mijloacele bugetului asigurărilor sociale de stat şi ale bugetului de stat.

În susținerea constatărilor expuse în parag.44-45 şi 48 ale prezentei hotărîri, Curtea citează prevederile art.2 alin.(1) al Pactului internaţional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale, prin care Republica Moldova s-a angajat să acţioneze „atît prin propriul său efort, cît şi prin asistenţă şi cooperare internaţională, **folosind la maximum resursele sale disponibile** pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute de Pact să fie asigurată progresiv prin toate **mijloacele adecvate**, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative". Curtea relevă că aceste eforturi, însă, urmează a fi raportate la posibilităţile economice şi financiare ale statului.

Art. 47 al Constituţiei reglementează condiţiile generale ale traiului decent asigurate de stat, printre care serviciile sociale necesare, precum este pensia, inclusiv cea pentru limită de vârstă, care constituie obiectul sesizărilor examinate.

În acest sens, Curtea reţine că art. 47 al Constituţiei garantează un minim de asigurare socială acordat tuturor persoanelor, realizarea cărora permite menţinerea unui echilibru social între păturile sociale ale populaţiei. Avantajele sociale, acordate de stat unor categorii de persoane cu care statul are raporturi speciale de muncă, nu constituie obiectul normei în cauză, impunându-se mai mult în sfera obligațiilor suplimentare asumate de stat.

Curtea reține că statul dispune de o marjă largă de apreciere în domeniul drepturilor sociale, iar drepturile prevăzute de art. 47 din Constituție nu garantează cuantumul exact al acestora, inclusiv al pensiei.”

La fel instanța reține pct.38 din decizia Curții Constituționale nr.140 din 26.10.2023 de inadmisibilitate a sesizărilor nr.13a/2023 și 15a/2023 privind controlul constituționalității articolului 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr.357 din 22 decembrie 2022 și a articolului 13 din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998 (micșorarea cotei de indexare a pensiei), unde Curtea a menționat că indexarea pensiei îi oferă persoanei protecţie faţă de riscul devalorizării în timp a banilor şi faţă de fluctuaţiile economice care ar putea să influenţeze nivelul său de trai după pensionare. Prin urmare, indexarea pensiei în baza Legii privind sistemul public de pensii urmăreşte să modifice valoarea pensiei în funcţie de realităţile economice.

La 22 decembrie 2022, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, prin care a prevăzut o excepţie de la articolul 13 din Legea privind sistemul public de pensii referitor la indexarea pensiilor din aprilie 2023. Astfel, legislatorul a stabilit, cu titlu de excepţie, că coeficientul de indexare nu va depăşi creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 făţă de anul 2021 şi se va aplica doar acelei părţi din pensie care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023;

Potrivit dezbaterilor din Parlamentul Republicii Moldova care au avut loc pe marginea indexării pensiilor din aprilie 2023, precum şi Avizului aprobat de Guvernul Republicii Moldova prin Hotărârea nr. 928 din 21 decembrie 2022, motivul indexării parţiale a pensiei din aprilie 2023 rezultă din sustenabilitatea precară a sistemului de pensii pe termen mediu, unde creşterea cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat are loc cu ritmuri de două ori mai mari decât creşterea veniturilor proprii;

Curtea a notat că Parlamentul şi Guvernul Republicii Moldova se bucură de o marjă discreţionară cu privire la adoptarea unor decizii de natură politică şi socială în domeniul protecţiei sociale. Aşadar, datorită cunoaşterii directe a societăţii şi nevoilor acesteia, legislatorul şi executivul sunt în principiu mai bine plasate decât Curtea Constituţională pentru a aprecia necesitatea adoptării unor astfel de măsuri tipice perioadelor de austeritate;

Curtea confirmă principiul Curţii Europene potrivit căruia orice ingerinţă a unei autorităţi publice în folosirea nestingherită a bunurilor poate fi justificată numai dacă serveşte unui interes public (sau general) legitim. Dată fiind situaţia economică a Republicii Moldova, care a afectat inclusiv sistemul de pensii, precum şi necesitatea imperioasă a statului de a limita cheltuielile bugetare, Curtea constată că ingerinţa adusă prin norma în discuţie urmăreşte interesul public general de a menţine sustenabilitatea financiară a sistemului de pensii din Republica Moldova;

În concluzie, ***Curtea a subliniat că norma în discuţie nu prejudiciază esenţa dreptului la pensie al titularului, ci stabileşte doar o reducere rezonabilă a coeficientului de indexare pentru anul 2023, în contextul deficitului financiar înregistrat.***

Cu privire la existenţa unei ingerinţe în articolul 47 din Constituţie, Curtea a menționat că prevederile contestate nu privează beneficiarii de pensie, ci stabilesc o excepţie cu privire la mărimea indexării acesteia pentru anul curent. Constituţia nu impune indexarea pensiei într-un anumit cuantum. Aşadar, Curtea nu constată nicio ingerinţă în articolul 47 din Constituţie în prezenta cauză.

Prin urmare, în baza celor menționate supra, Curtea constată că sesizările sunt inadmisibile și nu pot fi acceptate pentru examinare în fond.”

În această ordine de idei, instanța de judecată reiterează faptul că decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale **nr.*****din 26.10.2023**, prin care reclamantului **Țurcan Nadejda** i-a fost respinsă solicitarea indexării pensiei de 30,2% și decizia nr.*****din 15.11.2023**, adoptată în procedura prealabilă, a fost emisă în conformitate cu prevederile art.13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, prin derogare de la 13 alin.(2) prima frază din Legea nr.156 din 14.10.1998, având în vedere faptul că, mărimea coeficientului de indexare a fost aprobată de Guvern reieșind din circumstanțele de fapt și drept stabilite la nivel de stat și politici sustenabile din punct de vedere social și economic.

Astfel, analizând argumentele expuse de reclamant în acțiune, în coraport cu circumstanțele de fapt ale speței și cadrul legal aplicabil, instanța de contencios administrativ conchide că, activitatea administrativă efectuată de autoritatea publică pârâtă este una legală și întemeiată, fiind efectuată în strictă conformitate cu prevederile legislației.

Prin urmare, instanța nu a constatat admiterea de încălcări la emiterea actelor administrative contestate și respingerea cererii privind emiterea actului administrativ individual favorabil, legalitatea acestora nefiind pusă la îndoială de către instanța de judecată și nefiind combătută prin probe pertinente și concludente de către reclamant.

În aceeași timp, instanța de judecată conchide că încălcările revendicate prin prezenta acțiune, nu își găsesc confirmare prin prisma cadrului normativ în vigoare la data desfășurării

activității administrative, respectiv argumentele părții reclamante în acest sens sunt întemeiate pe interpretarea eronată a normelor de drept material.

Conform art.224 alin.(1) lit.f) Cod administrativ, *examinând acțiunea în contencios administrativ în fond, instanţa de judecată, respinge acţiunea ca fiind neîntemeiată, dacă nu sunt îndeplinite condiţiile de adoptare a unei hotărâri prevăzute la lit.a)-e)*.

Ținând cont de circumstanțele constatate instanța va respinge ca neîntemeiată acțiunea în contencios administrativ înaintată de **Țurcan Nadejda** către Casa Națională de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ individual defavorabil nr.*****din 15.11.2023 emis la soluționarea cererii prealabile și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil privind calcularea și achitarea, începând cu 01.04.2023, a pensiei indexate în cuantum de 30,2%, conform coeficientului de indexare a ratei inflației la sfârșitul anului 2022.

În conformitate cu prevederile art.art.224-225, 229, 232 Cod Administrativ, instanţa de judecată

h o t ă r ă ș t e :

Se respinge ca neîntemeiată acțiunea de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Țurcan Nadejda către Casa Națională de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ individual defavorabil nr.*****din 15.11.2023 emis la soluționarea cererii prealabile și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil privind calcularea și achitarea, începând cu 01.04.2023, a pensiei indexate în cuantum de 30,2%, conform coeficientului de indexare a ratei inflației la sfârșitul anului 2022.

Hotărârea cu drept de atac la Curtea de Apel Chişinău în termen de 30 zile de la pronunţarea hotărârii, prin intermediul Judecătoriei Chișinău (Sediul Rîșcani).

Președintele ședinței,
judecător **V. Jomiru-Niculiță**

Președintele ședinței: Veronica Jomiru-Niculiță